

A. MICHELAZZI, propovjedaonica u crkvi Sv. Vida u Rijeci

grafici Valvasorove zbirke Nadbiskupije zagrebačke, Zagreb 1973. – V. Magić, Metropolitana – knjižnica zagrebačke nadbiskupije, u katalogu: Riznica zagrebačke katedrale, Zagreb 1983, 1987. – R. Gotthardi-Škiljan, Valvasorova grafička zbirka, ibid. – Ista, Valvasorjeva grafična zbirka zagrebške nadškofije, u katalogu: Janez Vajkard Valvasor Slovencem in Europi, Ljubljana 1989. – V. Magić, Valvasorjeva knjižnica, u: Valvasorjev zbornik, Ljubljana 1989. R.

MEYNIER, Louis, crtač (Erlangen, 20. II. 1792 — Pariz, 11. X. 1867). God. 1826. došao u Rijeku, gdje je 1827. s Walterom Smithom osnovao tvornicu papira. Živio je uglavnom u Parizu i Rimu; često boravio u Rijeci, najduže 1840—49. Crtao je vjerno i vješto likove i prizore iz riječke svakodnevice (*S riječke tržnice, Na sajmu,* 1844). Autor je i niza karikatura (*Autokarikatura,* 1844—45), crteža i slika u akvarelu s kvarnerskim i istarskim krajolicima te veduta Rijeke (*Pogled na Rijeku,* 1844—45).

LIT.: Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — *B. Vižintin*, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993. R.

MEZDJIĆ, Antun, slikar (Zagreb, 5. IV. 1907 — 15. V. 1981). Pohađao je Obrtnu školu (1919—23), radio kao soboslikar. Studirao na Akademiji u Zagrebu 1926—31 (V. Becić, Lj. Babić, T. Krizman), a 1933/34. usavršava se u Parizu. Pomagao je J. Kljakoviću pri slikanju stropa crkve Sv. Stasije u Dobroti (Boka kotorska) i fresaka u Sv. Marku u Zagrebu (1936). Bio je profesor na Akademiji u Zagrebu 1946—71.

Tematikom, tehnikom i morfologijom svojih ranijih radova M. je blizak grupi »Zemlja«, u okviru koje prvi put javno nastupa 1932. Boravak u Parizu približuje ga kolorističkome slikarstvu, a posebno na nj utječe L. Junek. Slika uljem, temperom i kredom gradski život i socijalne motive (Grobari, Kolporterka, Zaspali ugljenar). U Zagrebu nastaju vedute (S Griča, 1938) i mrtve prirode, koje uz portrete postaju glavnom temom njegova slikarstva (Košarica šljiva, 1938; Djevojčica za stolom, 1939; I. G. Kovačić, 1941; Djevojčica s lutkom, 1942). Sve više radi akvarele intimnih i lirskih ugođaja (Sa Šalate, 1940; Mrtva priroda sa statuom, 1942).

Poslije 1950. slika mekše i dinamičnije, bez čvrstih obrisa i volumena. Slikama *Dno mora* (1954) i *Prozor katedrale* (oko 1958) približava se apstrakciji koju otkriva u fenomenima prirode: treperenju lišća, odrazima u vodi, valovima (*Bez naslova*, 1959; *Jesenji dan*, 1966; *Plavi vodoskoci*, 1967; *Crni valovi*, 1968). U kasnijoj fazi ponovno slika portrete i mrtve prirode; prisjećajući se ratnoga vremena, često varira motiv lubanja. Bavio se opremom i ilustriranjem knjiga (V. Nazor, *Pepeljuga*, 1947; D. Tadijanović, *Pjesme i proza*, 1969). Mezdjićev neveliki opus svojim istančanim senzibilitetom čini posebnu dionicu u suvremenoj hrv. umjetnosti. Za života nije samostalno izlagao, a retrospektivna izložba priređena mu je u Zagrebu 1982.

LIT.: M. Peić, Antun Mezdjić, Vjesnik, 17. XI. 1957. — E. Cvetkova, Veličina malog crteža, ŽU, 1973, 19—20. — M. Šolman, Antun Mezdjić, ibid., 1981, 31. — Z. Tonković, Antun Mezdjić (katalog), Zagreb 1982. R.

MEZOLITIK, prapov. razdoblje između paleolitika i neolitika (od ← 10 000 do ← 4000). Neki povjesničari dijele m. na *epipaleolitik* i *protoneolitik*. U našim je krajevima razdoblje mezolitika uglavnom pod utjecajem paleolitičke kult. tradicije. Kod kremenoga oruđa prevladavaju geometrijski mikroliti (trapezoidni, rjeđe trokutasti, deltoidni), dok keramika nije nađena. Među artefaktima su najčešći strugala, šiljci, rezala, bodeži i nožići; o nastambama nema čvršćih dokaza.

Nalazišta iz mezolitika je vrlo malo; razni facijesi mezolitika nađeni su u Brodskome Drenovcu, Glavičici kraj Sinja, Lakušiji u Požeškoj kotlini, Loparu na Rabu, Lozi kraj Šapjana, Oporovini na Učki, Šandalji II, Klanjčevoj peći na Ćićariji, Podumcima kraj Drniša, Savudriji, Veloj spilji, Veternici, Vindiji itd. Premda se, zbog nedovoljne istraženosti, za sada, ne može govoriti o mezolitičkoj tipologiji, uvjetno se ona može dijeliti na panonsku i mediteransko-jadransku regiju.

LIT.: Crvena stijena (zbornik radova), Nikšić 1975. – Praistorija jugoslavenskih zemalja, I, Sarajevo 1979 (sa starijom literaturom).
J. Bil.

MIANI, Jakov, slikar iz Venecije, djelovao u Dalmaciji u XIX. st. Prvi se put pojavljuje u Zadru 1832. s litografijom Sv. Šimun pred zadarskim Kopnenim vratima. Iz 1838. je njegova slika Sv. Obitelj (priv. vlasništvo u Trstu), a iz 1846. slika Majka Božja s djetetom iz crkve Sv. Mihovila u Zadru. Kod obitelji Franceschi u Omišu čuvaju se tri minijature koje prikazuju mlađe ženske likove. Ovaj osrednji slikar bidermajerskih crta od oko 1860. živi i djeluje u Piranu, Rijeci i Veneciji. Slikarstvom se bavio i njegov sin Albert Josip, koji je 1865. završio Akademiju u Veneciji i djelovao u Savoni u Liguriji, ali je slikao pejzaže i portrete i za neke dalm. obitelji.

LIT.: A. Petričić, Zadarski slikari u XIX. stoljeću, Radovi HIJZ, 1959, 4—5. — K. Prijatelj, Jakov i Albert Miani, zadarski slikari prošloga stoljeća, Zbornik za likovne umetnosti (Novi Sad), 1971, 7. K. Plj.

MICHAELE IZ BOLONJE, slikar (XIV. st.). U više navrata radio u Dubrovniku 1313—41. Obvezao se 1313. da će godinu dana slikati freske u stolnoj crkvi Sv. Marije. Oslikavanje crkve nastavio je 1318, kada se obvezao izraditi i minijature jednoga antifonarija; 1324. slikao je u crkvi Sv. Stjepana po narudžbi vlastelina Marka Lukarevića; 1335. povjereno mu je bojenje kancelarijske sale u Kneževu dvoru.

LIT.: *J. Tadić*, Građa. — *I. Fisković*, Dubrovačko slikarstvo i društveni okviri njegova razvoja u XIV. stoljeću, Prilozi — Dalmacija, 1983, str. 80 — 87. R.

MICHELAZZI, Antonio, kipar (Gradisca d'Isonzo, Italija, 1. XI. 1707 — Rijeka, 1772), poznat kao »sculptor fluminensis«. U Rijeci imao 1733 — 72. vlastitu kiparsku i kamenarsku radionicu. Djelovao je na širemu području, u Grazu (katedrala), Zagrebu (katedrala) te u Hrvatskome primorju i Istri. Za isusovačku crkvu Sv. Vida u Rijeci izradio propovjedaonicu i oltare Sv. Josipa i Sv. Franje Ksaverskoga, za augustinsku crkvu Sv.

Jerolima izradio glavni oltar te za zbornu crkvu Sv. Petra i Pavla u Bribiru (u Vinodolu) glavni oltar.

Djela A. Michelazzija, rađena pod utjecajem venec. kiparstva XVIII. st., približila su se najboljim kiparskim ostvarenjima na tlu Hrvatske u XVIII. st. Njegova radionica u Rijeci unijela je u domaću sredinu oblike eur. baroka.

LIT.: R. Matejčić, Antonio Michelazzi »sculptor fluminensis«, Peristil, 1967—68, 10—11.

— Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok.

Ra. Mat.

MICHELOZZI, Michelozzo di Bartolomeo (Michelozzo da Firenze), tal. graditelj i kipar (Firenca, 1396 — oko 7. X. 1472). U početku se bavi kiparstvom te surađuje s L. Ghibertijem; oko 1423. postaje učenik Donatellov te njegov suradnik na brojnim djelima. U njegovoj se skulpturi spajaju utjecaji rimske plastike (*Ara Pacis*) i toskanske skulpture quattrocenta. U arhitekturi, nakon fasade crkve San Agostino (Montepulciano), još blizu gotici, priklanja se više Brunelleschijevu načinu te postaje jedan od glavnih majstora firentinske renesanse.

Boravio u Dubrovniku 1461 – 64. i radio na pregradnji gradskih utvrda: dovršio kulu Minčetu i njezino predziđe prema vlastitome drvenome modelu, potom kulu Bokar, kulu Puncijelu i dio gradskoga zida od vrata Pila do samostana Sv. Klare. Nakon eksplozije baruta (1463) u Kneževu dvoru, gotičkoj građevini Onofrija di Giordana della Cave, Michelozzu je kao graditelju u službi Republike povjeren popravak Dvora. On je god. 1464. podnio dubrovačkome senatu projekt potpune pregradnje Dvora u čistome renesansnome stilu, ali je ponuda bila odbijena. Ipak su gotičke arkade prizemlja zamijenjene današnjim renesansnima uz sudjelovanje Michelozzijevih suradnika još iz Italije: Salvija di Michelea i Michelea di Giovannia, pa i domaćih klesara. Neki su stariji kapiteli zadržani, možda nisu izrađeni za njegova boravka u Dubrovniku, već poslije, prema njegovim nacrtima. Nedavno je iznesena i pretpostavka da je M. za boravka u Dubrovniku izradio nacrte ili čak pružio modele za lijevanje dvaju brončanih likova »Zelenaca« na zvoniku gradskoga sata. Radio je i na utvrđivanju Stona, a nakon odlaska iz Dubrovnika kao graditelj utvrda na Hiosu.

LIT.: *H. Folnesics*, Studien zur Entwicklungsgeschichte der Architektur und Plastik des XV. Jahrhunderts in Dalmatien, Jahrbuch CC, 1914, str. 1, 65, 143. — *Lj. Karaman*, Umjetnost u Dalmaciji, XV. i XVI. vijek, Zagreb 1933, str. 23, 64. — *C. Fisković*, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 23, 30, 91. — *L. Beritić*, Utvrđenja grada Dubrovnika, Zagreb 1955, str. 84—95. — *A. Deanović* i *I. Tenšek*, Predziđe dubro-



vačke Minčete u zamisli Michelozza, Prilozi – Dalmacija, 1980 – *I. Fisković*, Dubrovački »Zelenci«, ibid., 1991. R.

MICHIELI, Valerije, kipar i slikar (Pučišća, otok Brač, 17. IV. 1922 – Zagreb, 3. X. 1981). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1949 (F. Kršinić). Usavršavao se u Italiji i Francuskoj. Bio je suradnik Majstorskih radionica V. Radauša (1949-51) i F. Kršinića (1951-55), te profesor na Akademiji u Zagrebu 1962-81. Nastupio je kao avangardni kipar koji prekida s tradicijom, suprotstavljajući joj se ekspresionističkim nemirom novih oblika. Koncepcija punoga volumena, ostvarena u portretima (Portret Mime, 1951; Toma, 1954), razvija se usporedo s istraživanjem mogućnosti erodirane forme, koja teži čistomu i snažnomu izrazu. Michielijev ekspresionizam izražava ljudsku dramu, posebno u sadržajima iz II. svj. r. (Talac, oko 1957; Meta, 1963; Komad škrape, 1973). Vertikalizam njegove skulpture, blizak gotici i nekim strujanjima moderne plastike (A. Giacometti), izraz je spiritualnih težnji u okviru osobnoga stila koji je često doveden do naturalističke grčevitosti. U ciklusima pasa (1950-81) i konja (1955-60) radi skulpture životinja u rasponu od izrazito ekspresionističkih do nefigurativnih. Posebno mjesto u njegovu opusu imaju Slomljena krila (1961 – 62, 1966), skulpture zgrčenih tijela. U slikarstvu obrađuje najčešće animalističke motive, ponekad u duhu Deškovićeve ekspresije (Reportaža s asfalta, 1973; Pas, 1978). – Autor je memorijalnoga spomenika u Pučišćima (1956), spomenika poginulim brodogradilišnim radnicima u Splitu (1958) i figure Bračanka u Bolu (1960). Sudjelovao je na Izložbi petorice mladih zagrebačkih umjetnika u Zagrebu 1955 (M. Stančić, Lj. Ivančić, J. Vaništa, I. Kožarić, V. Michieli) i na izložbama Ateljea »Biafra« (1970, 1971). Monografska izložba priređena mu je u Zagrebu 1983. Radio je reljefe i plakete, bavio se

L.IT.: R. Putar. Na izložbi petorice, Narodni list, 20. II. 1955. — M. Meštrović, Valerije Michieli, Vidici, 27. IV. 1957. — V. Bužančić, Jedinstvo osobe i djela, Slobodna Dalmacija, 9. X. 1981. — Z. Tonković, Valerije Michieli, u katalogu: Galerija Bol, Bol 1981. — D. Schneider, Valerije Michieli (katalog), Zagreb 1983. — V. Bužančić, Michieli, Bol 1985. — Z. Poz.

MICHIELI-VITTURI, Radoš-Ante, polihistor (Split, 24. VIII. 1752 — ?, 1822). Među njegovim arheološko-povijesnim traktatima ističu se Lettere due di Socrate a Melito e di Batone Dissidiato a Tiberio Cesare sulla Dalmazia a tempo de' Romani (Venezia 1817) i Lettera di Diocleziano a Massimiliano Erculeo (Venezia 1817). Njegova rasprava Saggio sopra l'antica città di Salona (Venezia 1779) jedan je od najranijih pokušaja monografske obrade povijesti i spomenika ant. Salone.

LIT.: Š. Ljubić, Dizionario biografico degli nomini illustri della Dalmazia, Vienna 1856. R.

MICIĆ, Branko, književnik i slikar (Sošice kraj Jastrebarskoga, 22. X. 1898 — Pariz, 1940?). Brat Lj. Micića, djelovao pod pseudonimom *Branko Ve Poljanski*. Pohađao Učiteljsku školu u Zagrebu. Poč. 1921. u Ljubljani pokreće reviju »Svetokret«, a 1921/22. uređuje u Zagrebu časopis »Kinofon«. U Beču boravi 1921. a u Berlinu 1922. God. 1922. izdaje jedan broj anti-dada revije »Dada-Jok«. Objavljivao u »Zenitu« i ljubljanskoj reviji »Tank«. U Pariz odlazi 1927. i počinje intenzivno slikati. Njegovi iznenađujuće maštoviti crteži i slike nastali su između 1926—30. U crtežima prevladava ironija a na slikama sumorna atmosfera gradskih ambijenata. Uz samostalnu izložbu u Galeriji Zborowsky 1930. objavljuje svoj *Manifest Panrealizma*. Pretpostavlja se da je umro kao klošar u Parizu poč. 1940.

LIT.: Z. Markuš, Branko Ve Poljanski, Umetnost (Beograd), 1974, 40. – Zenit i avangarda 20-ih godina (katalog), Beograd 1983. – Ž. Kć.

MICIĆ, Ljubomir, književnik (Sošice kraj Jastrebarskoga, 16. XI. 1895 — Kačarevo kraj Pančeva, 14. VI. 1971). U vremenu do I. svj. r. aktivan u Srpskome omladinskome udruženju »Polet« u Karlovcu, a 1913/14. tajnik je Srpske đačke omladine u Zagrebu. Mobiliziran je 1916. Kraće vrijeme boravi u Samoboru i Osijeku, a po završetku rata postaje povjerenik Narodnoga vijeća SHS u kotaru Glina i Petrinja. Objavljuje kazališne i lik. kritike. God. 1921. pokreće u Zagrebu časopis »Zenit«, koji poslije 1923. izlazi u Beogradu. Poč. 1927. odlazi u Francusku, gdje nastavlja svoj književni rad. U Beograd se vraća 1936. i postupno se povlači iz javnoga života. — Kao urednik »Zenita«, internacionalne revije za novu umjetnost, M. je razvio snažnu međunarodnu suradnju i aktivnost. U časopisu su surađivali mnogi istaknuti predstavnici eur. likovne i književne avangarde. Prvi brojevi »Zenita« još su u znaku ekspresionizma, nakon čega se revija okreće prema konstruktivizmu. Zbog »komunističke propagande« časopis je zabranjen 1926. — God. 1923. M. piše i objavljuje monografiju o kiparu